καὶ στενοχωρία [μυζαγεκά]·|| حال — ἡ ἀνάγκη τῆς περιστάσεως, ἡ ἀπαίτησις τῶν πραγμάτων· || وزن — ἀνάγκη τοῦ μέτρου [βεζν], ποιητικὴ ἄδεια· || بالضروره μπί-ζ-ζαρουρέ, ἐξ ἀνάγκης· § πλθ. ضرورات ζαρουράτ.

ضرورى | Α. ζαρουρ-ί, ἐπθ. ὁ ἐξ ἀνάγκης, ἀναγκαῖος, ἐπείγων, ἀπαραίτητος, ἀναπόφευκτος· ἀκούσιος, βεβιασμένος: قبول — παραδοχὴ ἐξ ἀνάγκης, βεβιασμένη· § θ. ضروريه: — تعاليلات τεμαγιουλάτι ζαρουριγέ, κλίσεις βεβιασμέναι.

ضروريات | Α. ζαρουριγιάτ [πλθ. τοῦ ضروريه] ὄν. θ. τὰ ἀναγκαιότερα, τὰ μᾶλλον κατεπείγοντα τῶν πραγμάτων.

ضره | Α. ζαρρέ, ὄν. θ. ἑκάστη δύο ἢ περισσοτέρων συζύγων ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός: شريره — σύζυγος μοχθηρά.

ضريح | Α. ζαρίχ, ὄν. τάφος.

ضرير | Α. ζαρίρ, ἐπθ. τυφλὸς ἐκ γενετῆς· § ἀδύνατος, φιλάσθενος.

ضعف | Α. ζά'φ, ὄν. ἀδυναμία, ἐξασθένησις: بازو — ἀδυναμία βραχιόνων [παζού]·|| ادراك — ἀδυναμία νοήσεως [ἰδράκ]·|| — بصر ἀδυναμία ὁράσεως [πασάρ], δυσωπία, ἀμβλυωπία·|| سمع — ἀδυναμία ἀκοῆς [σέμ'], δυσηκοία, βαρυκοία· || معده — ἀδυναμία στομάχου [μι'δέ]·|| قوهٔ حافظه — ζά'φι κουβδέϊ χαφηζά, ἀδυναμία μνήμης·|| حس — ἀδυναμία αἰσθήσεως [χίσς], ἀδυναμία ἢ ὑπερβολικὴ ἀγάπη πρός τινα: برينه قارشى — حسه دوشمك ἔχω ἢ αἰσθάνομαι ἀδυναμίαν πρός τινα.

ضعف | Α. ζή'φ, ὄν. τὸ διπλάσιον πράγματός τινος· § πλθ. اضعاف ἀζ'άφ, βλ. § δυϊκ. ضعفين ζη'φέϊν.

ضعفا | Α. ζου'αφά [πλθ. τοῦ ضعيف ζα'ΐφ] ἐπθ. οἱ ἀδύνατοι, οἱ μὴ ἰσχυροί: — و اقويا οἱ ἀδύνατοι καὶ οἱ ἰσχυροὶ [ἀκβιγιά]· || حمايت — προστασία [χιμαγέτ] τῶν ἀδυνάτων·|| ى امت — οἱ ἀδύνατοι τοῦ λαοῦ [ὀμμέτ].

ضعفى | Α. ζα'φ-ί, θ. ضعفيه ζα'φιγέ, ἐπθ. ἄτονος, ὁ εἰς κατάστασιν ἀτονίας.

ضعفيت | Α. ζα'φιγέτ [ὀρθότ. ضعف] ὄν. θ. ἀτονία.

ضعيف | Α. ζα'ΐφ [ρζ. ضعف] ἐπθ. ἀδύνατος, ἀνίσχυρος, ἄτονος· § φιλάσθενος: جسم — σῶμα ἀδύνατον·|| قول — λόγος ἀσθενής· § θ. ضعيفه ζα'ϊφέ· § πλθ. ضعفا ζου'αφά.

ضعيفلاشمق | Τ. ζα'ϊφ-λατμάκ, ρμ. μτβ. καθιστῶ ἀδύνατον, φιλάσθενον, ἐξασθενίζω· κυρ. μτφ. [αἰτ.].

ضعيفلانمق | Τ. ζα'ϊφ-λαμάκ, καὶ ضعيفلنمق ζα'ϊφ-λανμάκ, ρμ. οὐδ. ἐξασθενῶ, γίνομαι ἀδύνατος [κυρ. μτφ.].

ضعيفلق | Τ. ζα'ϊφ-λίκ, ἢ ضعيفلك ζα'ϊφ-λίκ, ὄν. ἀδυναμία, ἐξασθένησις, ἰσχνότης, λίγνευμα.

ضغث | Α. ζίγς, ὄν. δέσμη, φάκελλος, ἀγκαλιὰ χόρτου· μίγμα, σωρός· § πλθ. اضغاث ἀζγάς· βλ. λ.

ضغط | Α. ζάγτ, ὄν. συμπίεσις, θλίψις [ἰατρ].

ضفدع | Α. ζηφδά', ὄν. βάτραχος [τ. قورباغه]: صوت — φωνὴ [σάβτ] βατράχου· βλ. § πλθ. ضفادع ζαφαδί' = — ولوله θόρυβος [βελβελέ] ἤτοι φωναὶ τῶν βατράχων· واقواقلاق.

ضفدعيه | Α. ζηφδα'-ιγέ, ἐπθ. θ. βατραχοειδής: — حيوانات ζῶα βατραχοειδῆ.

ضفيدع | Α. ζοφείδά' [ὑποκ. τοῦ ضفدع] ὄν. βατράχιον· § βάτραχος ὑπογλώττιος, ὑπογλωττίς, κ. βαθρακάκι.

ضفيره | Α. ζαφιρέ, ὄν. θ. βόστρυχος· § πλθ. ضفائر ζαφαΐρ.

ضلال | Α. ζαλάλ, καὶ θ. ضلالت ζαλαλέτ, ὄν. ἀποπλάνησις, παρέκκλισις ἐκ τῆς εὐθείας ὁδοῦ, πλάνη θρησκευτική: ضلال كامل ζαλάλι κιαμίλ, τελεία πλάνη·|| ارباب ضلالت οἱ ἐν τῇ πλάνῃ, πεπλανημένοι· βλ. ضال.

ضلع | Α. ζιλ', ἢ ζιλ', ὄν. πλευρόν: ايسر — ζιλι εϊσέρ, τὸ ἀριστερὸν πλευρόν·|| كاذب — νόθος πλευρά, ψευδοπλευρά· § [γεωμ.] πλευρὰ τριγώνου κτλ. § πλθ. اضلاع ἀζλά' ἢ ἀζλά'.

ضلعى | Α. ζιλ'-ί, ἢ ζιλ'-ί, ἐπθ. [ἀνατ.] ὁ ἀνήκων εἰς τὰς πλευράς, πλευρικός: — بطنى ζιλ'ΐϊ πατνί, πλευροκοιλιακός· || — ترقوى ζιλ'ΐϊ τερκουβί, πλευροκλειδιακός·|| — صدرى ζιλ'ΐϊ σατρί, πλευροθωρακικός· || — فقارى ζιλ'ΐϊ φεκαρί, πλευροσπονδυλιακός· § θ. ضلعيه.

ضم | Α. ζάμμ, ρ.ἀφ. προσθήκη, αὔξησις: — معاش προσθήκη, αὔξησις μισθοῦ· § προφορὰ συμφώνου τινὸς μετὰ χαρεκὲ ζαμμέ [ضمه] ἢ ὀτρού[اوترى], ἤτοι μιᾶς ἐκ τῶν φωνῶν ου, ο[γλ. u], ο, ὁ [γλ. eu]·|| ضاد — ζάμμι ζάτ, προφορὰ τοῦ γράμματος ζάτ μετὰ τῆς φωνῆς ο, ου κτλ. § [χειρ.] προσέγγισις τῶν χειλέων τραύματος, συγκόλλησις. || Ρμ. ضم ايتمك — προστίθημι, αὐξάνω [δοτ. αἰτ.].

ضماد | Α. ζημάτ, ὄν. κατάπλασμα [τ. لاپه]: خردل — ζημάτι χαρτάλ, σιναπισμός· § πλθ. ضمادات ζαματάτ.

ضمان | Α. ζαμάν, ὄν. ἐγγύησις, ἐχέγγυον, εὐθύνη: متين ἢ قوى — ἐγγύησις ἰσχυρά[δοτ.]: دوام آشتى يه — متين ἰσχυρὸν ἐχέγγυον ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης·|| مشترى يه — لازم كلز δὲν ἐπιβάλλεται τῷ ἀγοραστῇ ἀποζημίωσις· || صاغ و سالم تسليم ايدنجه يه دك حيوان مستأجرك — نده در τὸ ζῶον εἶναι ὑπ' εὐθύνην [ζαμανηνδά] τοῦ ἐνοικιαστοῦ [μυστε'δζιρίν] μέχρις οὗ παραδώσῃ αὐτὸ σῶον καὶ ἀβλαβές, ἤτοι εὐθύνεται εἰς ἀποζημίωσιν κτλ. § πλθ. ضمانات ζαμανάτ.

ضمائر | Α. ζαμαΐρ [πλθ. τοῦ ضمير ζαμίρ] ὄν. σκέψεις, διανοήματα: — واقف γνώστης διανοημάτων· § [γραμ.] ἀντωνυμίαι: — شخصيه ζαμαΐρι σαχσιγέ, ἀντωνυμίαι προσωπικαί || استفهام — ζαμαΐρι ἰστιφχάμ, ἀντωνυμίαι ἐρωτηματικαί.

ضمائم | Α. ζαμαΐμ [πλθ. τοῦ ضميمه] ὄν. θ. προσθῆκαι, αὐξήσεις, παραρτήματα, συμπληρώματα: عشريه — προσθῆκαι ἐπὶ τῆς δεκάτης [ὀσριγέ].

ضمن | Α. ζίμν, ὄν. τὸ ἐντός, τὸ ἐσωτερικόν· ἔννοια ὑπολανθάνουσα ἢ ἐξυπονοουμένη λέξεως, φράσεως· σκοπός: نده — ζημνινδά, ἐντὸς αὐτοῦ· ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ἐπὶ τῷ τέλει, πρός· || سياحت مذكوره نك — نده بر مقصد واردر ἐντὸς τῆς περιηγήσεως [σεγιαχάτ] ταύτης ὑπάρχει σκοπός [μακσάτ]·|| خسته خانه ايچون اعانه جمعى — نده ἐπὶ τῷ σκοπῷ εἰσπράξεως [πρὸς εἴσπραξιν] συνδρομῶν ὑπὲρ τοῦ νοσοκομείου· || بر ايش — نده ἕνεκα ὑποθέσεώς τινος.

ضمناً | Α. ζίμν-εν, ἐπρ. ἐξυπονοουμένως [ἀντίθ. صراحة σαράχατεν = ρητῶς, ἐκπεφασμένως]: اكلاشلمق — ἐξυπονοοῦμαι.

ضمنى | Α. ζημν-ί, θ. ضمنيه ζημνιγέ, ἐπθ. ὑπονοούμενος [ἀντίθ. صريح σαρίχ, ρητός, ἐκπεφασμένος]: — و صريح امر διαταγὴ ρητὴ καὶ μή.

ضمور | Α. ζομούρ, ὄν. ἀτροφία· σύμπτωσις ἤτοι συστολὴ τῶν ἀγγείων: — اظفار ἀτροφία ὀνύχων [ἀζφάρ]·|| جلد — ἀτροφία δέρματος [δζίλδ]·|| مثانه — ἀτροφία τῆς κύστεως [μεσανέ]·|| نخاع — ἀτροφία μυελοῦ [νυχά'].

ضمه | Α. ζαμμέ, ὄν. θ. τὸ σημεῖον [ُ] καλούμενον τουρκιστὶ ὀτρού [βλ. اوترى] καὶ δεικνύον τέσσαρας φωνάς, ἤτοι ο, ου, ὁ [γλ. eu], ο [γλ. u]: مبسوطهٔ ثقيله — ζαμμέϊ μεπσουτάϊ σακιλέ, ζαμμὲ ἀνοικτὸν χονδρόν, ἤτοι ἡ φωνὴ ο. || مبسوطهٔ خفيفه — ζαμμέϊ μεπσουτάϊ χαφιφέ, ζαμμὲ ἀνοικτὸν λεπτόν, ἤτοι ἡ φωνὴ ὁ [γλ. eu]·|| مقبوضهٔ ثقيله — ζαμμέϊ μακπουζάϊ σακιλέ, ζαμμὲ κλειστὸν χονδρόν, ἤτοι ἡ φωνὴ ου· || مقبوضهٔ خفيفه — ζάμμεϊ μακπουζάϊ χαφιφέ, ζαμμὲ κλειστὸν λεπτόν, ἤτοι ἡ φωνὴ ο [γλ. u].

ضمير | Α. ζαμίρ, ὄν. νοῦς, διάνοια, καρδία, συνείδησις [βλ. وجدان], τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ μυστικόν· § [γραμ.] ἀντωνυμία: — منير διάνοια πεφωτισμένη [μονίρ]· || الهام — سير ζαμίρι ἰλχάμ-σεμίρ, διάνοια ἐμπεπνευσμένη·|| ما فى الضمير — μὰ φί-ζ-ζαμίρ, τὸ ἐν τῷ νῷ [ὑπάρχον], σκέψις·|| — كشف κέσφι ζαμίρ, ἀνακάλυψις τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ μυστικοῦ· || — شخصى ἀντωνυμία προσωπική [σαχσί]·|| متكلم — ἀντωνυμία τοῦ α' προσώπου [μυτεκελλίμ]· || مخاطب — ἀντωνυμία τοῦ β' προσώπου [μυχατάπ]· || غائب — ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου [γαΐπ]· § πλθ. ضمائر ζαμαΐρ.

ضميران | Α. ζαμιράν κ. ζαϊμουράν, ὄν. βασιλικὸς ὁ πλατύφυλλος· βλ. ريحان.

ضميم | Α. ζαμίμ [ρζ. ضم] ἐπθ. πρόσθετος, παρεπόμενος· § θ. ضميمه βλ.

ضميمه | Α. ζαμιμέ [θ. τοῦ ضميم] ὄν. προσθήκη, παράρτημα: — جديده νέα προσθήκη·|| اولەرق — ζαμιμὲ ὀλαράκ, ἐν προσθήκῃ, προσθετικῶς, πρός: الطاف و عنايات جليله يه — اولەرق ὡς προσθήκη εἰς τὰς ὑψηλὰς χάριτας καὶ εὐεργεσίας, ἢ πρὸς ταῖς γενομέναις ὑψηλαῖς χάρισι καὶ εὐεργεσίαις· || — ممالك ايلمك ζαμιμέϊ μεμαλίκ εϊλεμέκ, προσθέτω ἤτοι προσαρτῶ εἰς τὴν ἐπικράτειαν· § πλθ. ضمائم ζαμαΐμ.